Evropski parlament
2024-2029

SPREJETA BESEDILA

P10_TA(2025)0147

Ohranjanje spomina na žrtve povojnega komunističnega obdobja v Sloveniji

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 8. julija 2025 o ohranjanju spomina na žrtve povojnega komunističnega obdobja v Sloveniji (2025/2575(RSP))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju Pogodbe o Evropski uniji in zlasti člena 2 o spoštovanju človekovega dostojanstva, svobode, demokracije, enakosti in človekovih pravic,

– ob upoštevanju Splošne deklaracije človekovih pravic in sorodnih resolucij Organizacije združenih narodov (OZN),

– ob upoštevanju resolucije št. 1481 parlamentarne skupščine Sveta Evrope z dne 26. januarja 2006 o potrebi po mednarodni obsodbi zločinov totalitarnih komunističnih režimov,

– ob upoštevanju praške deklaracije o evropski vesti in komunizmu z dne 3. junija 2008, v kateri se poziva k vseevropski obsodbi zločinov komunizma in izobraževanju o njih,

– ob upoštevanju svoje izjave z dne 23. septembra 2008 o razglasitvi 23. avgusta kot evropskega dneva spomina na žrtve stalinizma in nacizma[1],

– ob upoštevanju izjave iz Vilne, ki jo je julija 2009 sprejela Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) in v kateri je obsodila totalitarizem ter podprla evropski dan spomina na žrtve stalinizma in nacizma,

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 2. aprila 2009 o evropski zavesti in totalitarizmu[2],

– ob upoštevanju poročila Komisije z dne 22. decembra 2010 z

1 UL C 8 E, 14.1.2010, str. 57.
2 UL C 137 E, 27.5.2010, str. 25.

naslovom Spomin na zločine, ki so jih zagrešili totalitarni režimi v Evropi (COM(2010)0783),

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 19. septembra 2019 o pomenu evropskega zgodovinskega spomina za prihodnost Evrope[1],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 17. januarja 2024 o evropski zgodovinski zavesti[2],

– ob upoštevanju peticije št. 0718/2023,

– ob upoštevanju člena 233(2) Poslovnika,

A. ker bi bilo treba evropsko zgodovino v vsej njeni kompleksnosti spoštovati in obravnavati v nepristranskem, vključujočem in na dokazih utemeljenem dialogu, s katerim bi spodbudili razumevanje in spravo in ki bi ga brez političnega vpliva vodili poklicni zgodovinarji;

B. ker je ohranjanje spomina na evropsko tragično preteklost in vse žrtve totalitarnih in avtoritarnih režimov bistveno za dostojanstvo teh žrtev, spodbujanje sprave, človekovih pravic in pravne države ter podpiranje kulture miru in medsebojnega spoštovanja;

C. ker je Parlament sprejel resolucijo o evropski zavesti in totalitarizmu ter je bil vedno zavezan ohranjanju spomina na žrtve vseh totalitarnih režimov;

D. ker se zločini, storjeni med drugo svetovno vojno v Sloveniji in drugih republikah nekdanje Jugoslavije, ne smejo nikoli pozabiti;

E. ker je bilo po drugi svetovni vojni več kot 100 000 prebivalcev Slovenije, ki so se upirali komunističnemu sistemu in njegovi ideološki represiji, žrtev različnih oblik nasilja; ker so bila ta dejanja hude kršitve temeljnih človekovih pravic, vključno s pravico do življenja, poštenega sojenja in dostojnega pokopa;

F. ker je jugoslovanski komunistični režim v Sloveniji izvensodno usmrtil več deset tisoč civilistov in vojnih ujetnikov; ker jih je bilo več tisoč usmrčenih samo leta 1945, torej takoj po koncu vojne;

G. ker je komisija vlade Republike Slovenije za reševanje vprašanj prikritih grobišč odkrila več kot 750 lokacij neoznačenih grobišč ter tako razkrila sistematično prizadevanje, da bi se ti zločini prikrili, a kljub temu še vedno niso bili najdeni kraji usmrtitve in žrtve še vedno niso ustrezno pokopane;

H. ker so se množična grobišča desetletja prikrivala in ker je bila javna razprava o teh zločinih v totalitarnem režimu strogo prepovedana, s

---

1 UL C 171, 6.5.2021, str. 25.
2 UL C, C/2024/5721, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5721/oj.

čimer se je zakopala zgodovinska resnica in zavrl proces sprave;

I. ker je slovenska vlada leta 2023 odpravila nacionalni dan spomina na žrtve komunističnega nasilja, kar je velik korak nazaj v prizadevanjih za zgodovinsko pravičnost, spravo in spoštovanje žrtev;

J. ker se je treba evropske zgodovine spominjati in o njej nepristransko razpravljati in ker si žrtve komunističnih pobojev v Sloveniji zaslužijo spomin in spoštovanje; ker ohranjanje zgodovinskega spomina na žrtve vseh totalitarnih režimov prispeva k izgradnji pravične in demokratične družbe;

K. ker je državni zbor Republike Slovenije decembra 2024 sprejel zakon, ki prepoveduje uporabo simbolov nacizma, fašizma in njunih kolaboracionističnih organizacij iz druge svetovne vojne, ne pa tudi simbolov komunizma;

L. ker so v vseh nekdanjih jugoslovanskih republikah obstajala taborišča za prisilno delo; ker so bila ta taborišča orodje, ki ga je državni totalitarni komunistični režim uporabljal za zatiranje vsakršne politične opozicije;

1. meni, da bi moral biti spomin na zločine, ki so jih zagrešili totalitarni režimi, del kolektivnega spomina, ki oblikuje sodobno evropsko zgodovino; se zaveda zločinov, ki so jih zagrešili nacistični, fašistični in komunistični totalitarni režimi, ter vloge, ki so jo ti zločini imeli pri dojemanju zgodovine v Evropi;

2. poudarja, da bi bilo treba zgodovinska dejstva vključiti v izobraževalne programe in zgodovinske učbenike, da bodo mladi razumeli pomen demokracije in človekovih pravic;

3. podobno kot v svojih prejšnjih resolucijah o zgodovinskem spominu in človekovih pravicah ponovno obsoja vse oblike totalitarizma in avtoritarizma, vključno s komunizmom;

4. ponovno poudarja, da hudodelstva zoper človečnost ne zastarajo ter bi bilo treba vsa presojati in obravnavati po istih merilih; znova odločno obsoja zgodovinski revizionizem in poveličevanje nacističnih kolaborantov in drugih vojnih akterjev, odgovornih za grozodejstva med drugo svetovno vojno in po njej, vključno s trivializacijo zločinov nacističnih in fašističnih režimov ter njihovih zaveznikov, pa tudi dejanja kolaboracionističnih sil in jugoslovanskih komunističnih oblasti; ponovno poudarja pomen verodostojnega in vključujočega zgodovinskega spomina, ki priznava vse razsežnosti totalitarnega nasilja; poudarja moralno odgovornost za ohranjanje spomina na vse nedolžne žrtve totalitarnih in avtoritarnih režimov v duhu sprave, resnice in demokratičnih vrednot, hkrati pa zavrača vsakršno izkoriščanje zgodovine za pridobivanje političnih točk in poziva k nadaljnjemu akademskemu obravnavanju te kompleksne zapuščine;

5. poziva k ohranjanju spomina na vse nedolžne žrtve komunističnega režima v Sloveniji, od njegovega začetka do padca;

6. poudarja, kako pomembno je vztrajno prizadevanje, da bi v celoti razkrili zgodovinska dejstva, in nadaljevanje uradne preiskovalne misije za odkrivanje množičnih grobišč v Sloveniji, da bi dokumentirali in preverili zgodovinske dokaze o storjenih zločinih;

7. poudarja, da mnogi odgovorni za povojne zločine niso odgovarjali za svoja dejanja;

8. meni, da je treba žrtve druge svetovne vojne in povojnega maščevalnega nasilja jugoslovanske komunistične oblasti v Sloveniji ustrezno in dostojno pokopati; poziva slovenske oblasti, naj si še naprej z vsemi močmi prizadevajo, da bi zagotovile univerzalno pravico do pokopa, in naj ohranijo podporne institucije, ki prispevajo k akademski in z dokazi podprti razlagi zgodovinskih dogodkov;

9. je seznanjen, da so države članice totalitarna grozodejstva obeležile s spomeniki; poziva slovenske oblasti, naj še naprej preiskujejo prikrita grobišča, opravijo dostojen pokop in postavijo spominska obeležja, ki bodo pomnik za prihodnje generacije;

10. ponavlja, da je 23. avgust uradni dan spomina na milijone žrtev totalitarnih režimov, imenovan tudi evropski dan spomina na žrtve vseh totalitarnih in avtoritarnih režimov;

11. poudarja, da je pomembno ohranjati spomin na zločine, ki so jih zagrešili totalitarni režimi, saj brez spomina ni mogoče doseči sprave; ponavlja, da je politika spomina v pristojnosti držav članic in torej ne spada na področje uporabe prava EU; spodbuja vse države članice, naj dejavno podprejo spominske projekte, ki spodbujajo spravo, ne pa delitve ali politične instrumentalizacije;

12. opozarja, da Komisija v okviru programa za državljane, enakost, pravice in vrednote zagotavlja financiranje za ukrepe, namenjene zgodovinskemu spominu, ter raziskovalne in izobraževalne projekte, ki preučujejo vzroke totalitarnih režimov, zlasti nacizma, pa tudi fašizma, stalinizma in komunizma, pa tudi za počastitev spomina na žrtve njihovih zločinov;

13. meni, da bi se bilo treba z nacionalnim dnem spomina v Sloveniji pokloniti žrtvam avtoritarnih in totalitarnih režimov, vključno s komunizmom, da bi se spoštovala zgodovinska pravičnost in prispevalo k spravi;

14. poziva Komisijo, naj nadaljuje program zgodovinskega spomina, pri čemer naj upošteva vse tragedije, in naj podpre projekte v Evropi, ki se ukvarjajo z zgodovino totalitarnih zločinov, spodbujajo ohranjanje spomina in prispevajo k spravi; ponovno poudarja, da totalitarni jugoslovanski komunistični režim ni zakrivil zločinov samo v

Sloveniji, temveč so bile njegove žrtve v vseh nekdanjih jugoslovanskih republikah in avtonomnih pokrajinah;

15. poziva k celovitemu pregledu arhivov jugoslovanskih tajnih služb, zlasti Kosa in Udbe;

16. poudarja, da bi bilo treba obsoditi vse totalitarne režime in da se njihovi simboli ne bi smeli poveličevati;

17. poziva Slovenijo in druge države članice, naj si prizadevajo za krepitev zgodovinskega spomina, medsebojnega razumevanja in sprave na podlagi resnice ter spoštovanja vseh žrtev totalitarnih režimov;

18. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Evropski komisiji, Svetu Evropske unije, slovenski vladi in parlamentu ter vladam in parlamentom držav članic.